

หลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริม 13 นโยบายกระทรวงสาธารณสุข เป้าหมาย 100 วัน*

BUDDHADHAMMA FOR PROMOTION 13 POLICIES OF MINISTRY

OF PUBLIC HEALTH, TARGET 100 DAYS

ศิริอัญญภัค ศิรินนทวัชรกุล

Siriaunpak Sirinonwatcharakul

นักวิชาการอิสระ

Independent Scholar

Corresponding Author E-mail: namthang959@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิชาการนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา หลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริม 13 นโยบายกระทรวงสาธารณสุข เป้าหมาย 100 วัน ด้วยกระทรวงสาธารณสุขได้กำหนดนโยบายเร่งด่วน เพื่อเป็นการส่งเสริมสุขภาพของประชาชน ในปี 2567 นี้ นโยบายเร่งด่วน มี 13 นโยบาย ซึ่งมีเป้าหมายในการดำเนินการ 100 วัน การดำเนินการตามนโยบายดังกล่าวในเชิงปฏิบัติยังไม่ประสบความสำเร็จเท่าที่ควร เนื่องจากขาดแนวทางและปัจจัยส่งเสริมอื่นๆ ที่เหมาะสม การดำเนินการนโยบายให้สำเร็จลุล่วง ตามเป้าหมายนั้นมีปัจจัยหลายประการ และต้องอาศัยทั้งกระบวนการนโยบายและการบริหารจัดการที่ดี และใช้การบูรณาการหลักอริยบท 4 คือ ฉันทะ รักงาน วิริยะ สู้งาน จิตตะ ใส่ใจงาน วิมังสา ทำงานด้วยปัญญา การใช้หลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมการนำนโยบายไปปฏิบัตินี้ จะทำให้กระทรวงสาธารณสุข และหน่วยงานในกำกับ สามารถดำเนินนโยบาย ทั้ง 13 นโยบายดังกล่าว ให้บรรลุเป้าหมายได้ในระยะเวลาที่กำหนดได้อย่างมีประสิทธิภาพ

คำสำคัญ: หลักพุทธธรรม; นโยบายกระทรวงสาธารณสุข; เป้าหมาย 100 วัน

Abstract

The objective of this academic article was to study the Buddha dhamma for promotion 13 policies of Ministry of Public Health, target 100 days. The Ministry of Public Health had established an urgent policy to promote public health in 2024. There were 13 urgent policies which had a goal of implementation within 100 days. The implementation of those policies in practice had not been as successful as it could have been due to the lack of appropriate guidelines and other supporting factors. Successful implementation of the policy according to the goal were many factors and required both policy processes and good management and use the integration of the 4 principles of Iddhipada including Chanda: love to work, Viriya: work hard, Citta: concentrate on work, Vimangsa: work intelligently. Using Buddhist principles to promote policy implementation will make the Ministry of Public Health and organization under supervision able to conduct the 13 policies to achieve the goals in the specified time efficiently.

Keywords: Buddha Dhamma; Policy; Ministry of Public Health

*Received May 25, 2024; Revised August 1, 2024; Accepted August 5, 2024

บทนำ

ในปี 2567 กระทรวงสาธารณสุขได้กำหนดนโยบายที่สำคัญ 13 ประการ ที่เน้นในเรื่องของสุขภาพของประชาชน โดยปฏิบัติตามอำนาจหน้าที่ ตามพระราชบัญญัติปรับปรุงกระทรวง ทบวง กรม 2545 ซึ่งได้กำหนดอำนาจหน้าที่เกี่ยวกับการส่งเสริมสุขภาพอนามัย การป้องกัน ควบคุม และรักษาโรคภัย การฟื้นฟูสมรรถภาพประชาชน และราชการอื่นตามที่มีกฎหมายกำหนดให้เป็นอำนาจหน้าที่ของ กระทรวงสาธารณสุข หรือหน่วยงานในสังกัดของกระทรวงสาธารณสุข (ราชกิจจานุเบกษา, 2545) ภารกิจของกระทรวงสาธารณสุขยังเกี่ยวกับการรักษาบำบัดฟื้นฟู สมรรถภาพการพัฒนาเทคโนโลยีการบำบัดการรักษา การจัดทำความรู้และสร้างมาตรฐานทางการแพทย์แผนไทย เพื่อนำไปสู่การบริการสุขภาพที่ดี นอกจากนี้ยังมีการพัฒนา ด้านการส่งเสริมสุขภาพการควบคุมและการป้องกันโรคเทคโนโลยีในการส่งเสริมสุขภาพการควบคุมโรคเพื่อนำไปใช้ในระบบการบริการสุขภาพของประชาชนอีกด้วย พร้อมกันนั้นยังมีการสนับสนุนหน่วยงานบริการสุขภาพพัฒนาระบบและกลไกที่เอื้อต่อการจัดการด้านสุขภาพ ระบบสุขภาพของประชาชน รวมทั้งการคุ้มครองผู้บริโภค การบริการและผลิตภัณฑ์ด้านสุขภาพด้วย

ภารกิจดังกล่าวมาแล้วนี้ แสดงให้เห็นว่า พันธกิจของกระทรวงสาธารณสุขในปัจจุบัน ครอบคลุมในด้านการดูแลสุขภาพของประชาชน ทั้งนี้ มีกระบวนการและวิธีการที่จะเข้าไปควบคุมดูแล ซึ่งต้องอาศัยปัจจัยหลายส่วน ไม่ว่าจะเป็นกลไกของภาครัฐ นโยบายของรัฐบาลกลางที่จะส่งผลกระทบต่อ นโยบายของกระทรวงสาธารณสุขในปัจจุบันด้วย เพื่อให้การดำเนินงานของกระทรวงสาธารณสุขเป็นไปเพื่อการตอบโจทยนโยบายของภาครัฐ กระทรวงสาธารณสุข ในฐานะที่เป็นหน่วยงานของภาครัฐ จึงได้มีการกำหนดนโยบาย เพื่อยกระดับ กระทรวงสาธารณสุขให้มีศักยภาพและพร้อมที่จะให้บริการประชาชนด้านสุขภาพ และในร้านอื่นที่เกี่ยวข้อง กระทรวงสาธารณสุขจึงได้มีการกำหนดนโยบาย 13 ประการ ซึ่งเป็นนโยบายเร่งด่วนที่จะดำเนินการในปี 2567 นี้ โดยได้กำหนดเป้าหมายในการดำเนินการในระยะเวลา 100 วัน (กระทรวงสาธารณสุข, 2567)

ในทางปฏิบัติ ยังประสบปัญหาอยู่บ้างเนื่องจากบริบททางสังคมที่แตกต่างกันในแต่ละพื้นที่ ระยะเวลาในการดำเนินการที่ค่อนข้างจำกัด ผสมกับเป็นนโยบายใหม่ที่ต้องอาศัยการวิเคราะห์และหาแนวทางในการนำนโยบายไปปฏิบัติที่เหมาะสม และขาดปัจจัยอื่น ๆ ในการสนับสนุนที่เหมาะสม ดังนั้น การดำเนินการนโยบายดังกล่าวให้ประสบความสำเร็จตามเป้าหมายที่วางไว้จะต้องดำเนินการตามกระบวนการนโยบาย และต้องอาศัยปัจจัยอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องด้วย การนำเอาหลักพุทธธรรมมาประยุกต์ใช้ในกระบวนการของนโยบาย จึงเป็นแนวทางที่น่าสนใจ เพราะจะเป็นส่วนช่วยส่งเสริมให้การดำเนินการนโยบายตามกระบวนการนโยบายสำเร็จได้ในระยะเวลาที่กำหนด โดยนำเอาหลักอิทธิบาท 4 มาส่งเสริมให้มีการนำไปใช้ในกระบวนการของนโยบายทุกขั้นตอน

การดำเนินการนโยบายทั้ง 13 ขอให้ประสบความสำเร็จ เป็นสิ่งที่กระทรวงสาธารณสุข และหน่วยงานในสังกัดเร่งดำเนินการโดยด่วน ด้วยเหตุนี้กระบวนการนโยบาย รวมทั้งวิธีการบริหารจัดการต่างๆ จึงได้ถูกนำมาใช้ในการดำเนินการ ส่วนที่สำคัญประการ หนึ่ง ซึ่งควรจะนำมาใช้ ในลักษณะของการบูรณาการคือหลักพุทธธรรม ผู้เขียนจึงได้นำเสนอแนวทางในการดำเนินการตามกระบวนการของนโยบาย และการประยุกต์ใช้หลักพุทธธรรมเพื่อเป็นการส่งเสริมให้นโยบายบรรลุเป้าหมายตามลำดับ

แนวคิดเกี่ยวกับนโยบายสาธารณะ

แนวคิดเกี่ยวกับนโยบายมีนักวิชาการหลายคนได้ให้ความหมายไว้ว่า นโยบายสาธารณะคือกิจกรรมต่างๆ เลือกที่จะทำหรือไม่ทำ (Dye, 1978) รวมถึงกิจกรรมต่างๆ ที่รัฐหรือองค์กรของรัฐทำขึ้นเช่น การบัญญัติกฎหมาย การบังคับใช้กฎหมาย การจัดบริการสาธารณะ (Sharkansky, 1978) ซึ่งเป็นการกระทำที่มี

วัตถุประสงค์ ที่กระทำโดยบุคคลหรือกลุ่มบุคคลเพื่อแก้ไขปัญหาของสังคมตลอดจนสิ่งที่เกี่ยวข้อง (Anderson, 1975) นโยบายสาธารณะอาจหมายถึงอำนาจในการจัดสรรสิ่งที่มีคุณค่าของสังคมทั้งหมด ซึ่งผู้ที่มีอำนาจในการจัดสรร คือ รัฐบาล และสิ่งที่รัฐบาลตัดสินใจที่จะกระทำหรือไม่กระทำเป็นผลมาจากการจัดสรรสิ่งที่มีคุณค่าของสังคม (Easton, 1953) นโยบายสาธารณะมีความหมายกว้างกว่าการตัดสินใจ นโยบายสาธารณะจะเกี่ยวข้องกับชุดของการตัดสินใจมากกว่าการตัดสินใจเฉพาะเรื่อง และนโยบายสาธารณะจะเกี่ยวข้องกับการปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคลจำนวนมาก การตัดสินใจ เป็นส่วนหนึ่งของนโยบายสาธารณะ แต่จะต้องเป็นการตัดสินใจที่มีลักษณะเป็นชุดของการตัดสินใจ เพราะนโยบายสาธารณะในแต่ละเรื่อง จะเกี่ยวข้องกับกิจกรรม แผนงาน หรือโครงการจำนวนมากเสมอ เพราะเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับความต้องการของประชาชนจำนวนมาก (Hogwood & Gunn, 1984) นโยบายสาธารณะจึงเป็นเสมือนการกำหนดเป้าหมายไว้ล่วงหน้าว่าผู้นำจะพาองค์กรไปในทิศทางใด หรือกำหนดเป้าหมายของกิจกรรมที่กำลังดำเนินการว่าจะไปในทิศทางใด

นโยบายสาธารณะประกอบด้วย 5 ขั้นตอนที่สำคัญ (Anderson, 1975) ซึ่งจะทำให้กระบวนการของนโยบายเป็นไปอย่างสมบูรณ์ ได้แก่

ขั้นที่ 1 การก่อรูปนโยบาย (Policy Formation) ในขั้นตอนนี้เป็นการก่อรูปของนโยบาย เป็นขั้นตอนแรกที่จะต้องมีการวิเคราะห์ความสำคัญของปัญหาที่เกิดขึ้นซึ่งจะต้องได้รับการแก้ไข ปัญหาดังกล่าวมีผลกระทบกับใครอย่างน้อยเพียงใด ซึ่งปัญหาที่เกิดขึ้นเหล่านี้จะนำมาสู่การกำหนดนโยบายในขั้นตอนต่อไป

ขั้นที่ 2 การกำหนดนโยบาย (Policy Formulation) เมื่อได้วิเคราะห์ปัญหาเสร็จสิ้นแล้วก็จะเป็นการร่างนโยบายเพื่อที่จะนำเสนอให้กับผู้มีอำนาจตัดสินใจในการเลือกนโยบาย ซึ่งในกระบวนการนี้อาจจะมีการถกเถียงพิจารณาถึงแนวทาง ที่จะเป็นไปได้ในการนำนโยบายไปสู่การปฏิบัติ เมื่อวิเคราะห์แล้ว จะพบทางเลือกที่ เหมาะสมมากที่สุด เพื่อเสนอ ร่างนโยบายซึ่งเป็นแนวทางเลือกต่อไป

ขั้นที่ 3 การตัดสินใจนโยบาย (Policy Decision) ในขั้นตอนนี้เป็นการเลือกนโยบายที่เหมาะสมมากที่สุดที่จะนำไปสู่การปฏิบัติ จะวิเคราะห์ถึงความเหมาะสมความคุ้มค่า ความเป็นไปได้ในการนำไปปฏิบัติ เป็นการวิเคราะห์เลือกนโยบายที่เหมาะสมเพื่อใช้ในการแก้ไขปัญหาตนเอง

ขั้นที่ 4 การนำนโยบายไปปฏิบัติ (Policy Implementation) เมื่อมีการตัดสินใจกำหนดนโยบายในขั้นตอนที่ สอง แล้ว ในขั้นตอนนี้จะเป็นการนำนโยบายไปสู่การปฏิบัติจริง จะเกี่ยวข้องกับการผลักดันส่งเสริมให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องนำนโยบายไปสู่การปฏิบัติ ซึ่งจะต้องนำนโยบายไปวิเคราะห์ เพื่อจะกำหนดเป็นแผนแม่บทแผนยุทธศาสตร์ เป้าหมายตัวชี้วัด โครงการและกิจกรรมที่จะนำไปสู่การแก้ไขปัญหาต่อไป

ขั้นที่ 5 การประเมินผลนโยบายสาธารณะ (Policy Evaluation) ในขั้นตอนนี้จะเป็นการประเมินผลว่านโยบายที่เลือกปฏิบัติ นั้น ประสบความสำเร็จหรือบรรลุเป้าหมายอย่างน้อยเพียงใด ในขั้นตอนนี้ การประเมินจะตรวจสอบตามตัวชี้วัดในการดำเนินการ เพื่อให้ทราบถึงผลของการดำเนินการว่าบรรลุเป้าหมาย หรือไม่อย่างไร ซึ่งในขั้นตอนนี้จะมีการกำกับติดตามนโยบายเป็นระยะตามขั้นตอนด้วย

สรุปได้ว่า นโยบายสาธารณะเป็นสิ่งที่องค์กรเลือกทำหรือเลือกที่จะไม่ทำ ทั้งนี้นโยบายดังกล่าวเป็นไปเพื่อการแก้ไขปัญหาขององค์กร หรือการดำเนินตามวิสัยทัศน์ พันธกิจของ เพื่อไปสู่เป้าหมายขององค์กร มีกระบวนการที่สำคัญคือ การก่อตัว การกำหนด การเลือก การนำไปปฏิบัติและการประเมินผล

นโยบายกระทรวงสาธารณสุข

กระทรวงสาธารณสุขเป็นหน่วยงานของภาครัฐ ที่มีอำนาจหน้าที่โดยรวมเกี่ยวกับการดูแลสุขภาพ และการส่งเสริมสุขภาพสำหรับประชาชน กระทรวงสาธารณสุขได้ให้ความสำคัญกับการพัฒนาและยกระดับระบบ

สุขภาพของไทยในทุกมิติทั้งการส่งเสริม ป้องกัน รักษา และฟื้นฟู เพื่อประโยชน์สูงสุดต่อสุขภาพของประชาชน ในการได้รับบริการสุขภาพที่ครบวงจร มีคุณภาพ มาตรฐาน สะดวก รวดเร็ว มีทางเลือกในการเข้ารับการรักษา รักษาที่เหมาะสม สามารถเข้ารับบริการสุขภาพได้ทุกที่ ทุกหน่วยบริการ ไม่ว่าจะเป็น โรงพยาบาลของรัฐ เอกชน รวมไปถึงคลินิก และร้านขายยาใกล้บ้าน โดยการให้บริการประชาชนโดยตรง ในปี 2567 กระทรวงสาธารณสุข ได้มีนโยบายที่จะดำเนินการ เกี่ยวกับสุขภาพหลายด้าน มีนโยบายเร่งด่วน ที่ตั้งเป้าหมายในการ ดำเนินการอย่างรวดเร็วภายใน 100 วันให้สำเร็จ 13 นโยบายด้วยกัน ซึ่งทั้ง 13 นโยบายนี้ ในภาพรวม กระทรวงสาธารณสุขเร่งดำเนินการเพื่อมุ่งแก้ปัญหา ทั้งความเหลื่อมล้ำในการเข้าถึงการรักษา โดยเฉพาะ ประชากรในเขตเมือง และความขาดแคลนบุคลากร เสริมสร้างความเข้มแข็งและวางรากฐานที่มั่นคงให้กับ ระบบสุขภาพและการบริการที่ครบวงจร เพิ่มความคล่องตัวในการปฏิบัติงานของบุคลากร และพลิกบทบาท การสาธารณสุขไทยสู่การเป็นองค์กรที่ช่วยสร้างเศรษฐกิจของประเทศ (กระทรวงสาธารณสุข, 2567)

นโยบายเร่งด่วนระยะสั้น 13 นโยบายของกระทรวงสาธารณสุขประกอบด้วย นโยบายที่สำคัญดังนี้ (โอภาส การย์กวินพงศ์, 2567)

1. นโยบายโครงการพระราชดำริฯ โครงการราชทัณฑ์ปันสุข ทำความ ดีเพื่อชาติ ศาสน์ กษัตริย์ มี มาตรการและกิจกรรมหลัก ที่จะดำเนินการให้เสร็จสิ้นภายใน 100 วันคือ จะทำโมเดลเครือข่ายต้นแบบ การ จัดการบริการในเรือนจำ หนึ่ง เครือข่ายต่อ หนึ่ง เขตสุขภาพ มีการดำเนินการเกี่ยวกับการจัดระบบบริการ สาธารณสุขในพื้นที่เรือนจำและสถานพินิจเพื่อให้เข้าถึงการบริการได้ง่ายขึ้นพัฒนาระบบการรักษา พยาบาล ให้มีประสิทธิภาพอย่างมีคุณค่าให้เป็นไปตามมาตรฐาน จัดทำแผนยุทธศาสตร์ดำเนินการพัฒนาระบบการ รักษาพยาบาลสำหรับผู้ถูกคุมขัง พ.ศ.2567- 2570 ทั้งนี้การดำเนินการให้เสร็จสิ้นภายใน 100 วันจะ ดำเนินการในส่วนที่ หนึ่ง คือการสร้างโมเดลเครือข่ายต้นแบบการบริการในเรือนจำอย่างน้อยเขตละ 1 จังหวัด ในส่วนของ โรงพยาบาลอภัยภูธร์ต้นแบบ (รพร./รพก) จัดทำ รพร. และรพก. ทุกแห่ง เป็นโรงพยาบาลอภัยภูธร์ ต้นแบบ ระดับ Standard ในส่วนของสุศาลาพระราชทาน สุศาลาพระราชทานจะได้รับการรับรองคุณภาพ ตามเกณฑ์ที่กำหนด ครอบคลุมแห่ง (26 แห่ง)

2. นโยบายการเข้าถึงบริการในเขตเมือง เป็นการเพิ่มศักยภาพการบริการสาธารณสุขในเขตเมือง มาตรการและกิจกรรมหลักคือ โรงพยาบาลเฉพาะทางผู้ป่วยนอกโรงพยาบาล 120 เตียงเขตตอนเมือง ยกระดับ ศูนย์ บริการสาธารณสุขเปิดบริการ ดูแลฉุกเฉิน ในระยะแรกเป้าหมาย 100 วันจะดำเนินการจัดตั้ง โรงพยาบาล 100 เตียงในเขตตอนเมือง ในอำเภอเมืองจังหวัดเชียงราย จากนั้นจะขยายออกไปในภูมิภาคต่างๆ ทั่วประเทศไทย

3. นโยบายสุขภาพจิตและยาเสพติด มีมาตรการและกิจกรรมหลักคือ ดำเนินการโดยคัดกรองดูแล ผู้ป่วย ให้ความช่วยเหลือด้านสุขภาพ จิตและยาเสพติดในเบื้องต้น พัฒนาระบบสุขภาพจิต พัฒนาจิตเวชและ ยาเสพติดที่มีคุณภาพ ในทุกพื้นที่ให้เข้าถึงง่าย เป้าหมาย 100 วันจะมีการจัดตั้ง มินิศูนย์รักษาทันทีทุกจังหวัดมีหอ ผู้ป่วยจิตเวชทุกจังหวัด มีกลุ่มงานจิตเวชทุกอำเภอ

4. นโยบายมะเร็งครบวงจร มีมาตรการและกิจกรรมหลักคือ Cancer Warrior ในโรคมะเร็งสำคัญ 5 ชนิด คือ มะเร็งตับ มะเร็งท่อน้ำดีมะเร็งลำไส้ใหญ่และไส้ตรง มะเร็งเต้านม และมะเร็งปากมดลูก การจัดการ ด้านโรคมะเร็งครบวงจร โดยการดำเนินการเป้าหมาย 100 วัน มีการให้วัคซีน HPV หญิง 11-20 ปี 1 ล้านโดส คัดกรองพยาธิใบไม้ตับ 100,000 คน และมี Cancer Warrior ทุกจังหวัด

5. นโยบายสร้างขวัญกำลังใจ มีมาตรการและกิจกรรมหลักดังนี้คือ มีการพัฒนาความก้าวหน้าในสาย อาชีพ พัฒนาความมั่นคงในอาชีพและพัฒนาค่าตอบแทนของบุคลากร โดยเป้าหมาย 100 วันจะมีการบรรจุ

พยาบาล 3000 ตำแหน่ง กำหนดตำแหน่งพยาบาลชำนาญการพิเศษ แพทย์ลาเรียนได้รับการยกเว้นให้ได้รับเงินเดือนระหว่างการศึกษาคือ

6. นโยบายการแพทย์ปฐมภูมิ มีมาตรการและกิจกรรมหลักคือ พัฒนาระบบสารสนเทศพัฒนาระบบบริการปฐมภูมิสร้างการมีส่วนร่วมโดย 100 วันจะมีการตรวจเลือดรับยา ในสถานพยาบาลใกล้บ้านจังหวัดละหนึ่ง โรงพยาบาล ศูนย์ อนามัยโรงเรียนครูหมอพ่อแม่ หนึ่งอำเภอหนึ่งโรงเรียน

7. นโยบายสาธารณสุขชายแดนและพื้นที่เฉพาะ มีมาตรการและกิจกรรมหลักคือ พัฒนาสิทธิประโยชน์การเข้าถึงบริการพัฒนาระบบการบริหารจัดการและพัฒนาระบบบริการ เป้าหมาย 100 วันจะมีการขึ้นทะเบียนเบิกจ่าย บุคคลที่มีปัญหา สถานะและสิทธิ ลงทะเบียนเพิ่มการเข้าถึงบริการสุขภาพในกลุ่มประชาชนเฉพาะ

8. นโยบายสถานชิวาภิบาล มีมาตรการและกิจกรรมหลักคือ จัดตั้งสถานชิวาภิบาล เขตสุขภาพละหนึ่ง แห่ง พัฒนามาตรฐานและการควบคุมกำกับงานที่เกี่ยวข้องพัฒนารูปแบบบริการ พัฒนากลไกการสนับสนุน เป้าหมาย 100 วันคือจัดตั้งสถานชิวาภิบาลจังหวัดละหนึ่งแห่ง จัดตั้งโรงพยาบาล ในบ้าน จังหวัดละหนึ่งแห่ง จัดตั้งคลินิกผู้สูงอายุทุกโรงพยาบาล

9. นโยบายโรงพยาบาลชุมชนแม่ข่าย มีมาตรการและกิจกรรมหลักคือ เพิ่มศักยภาพการวินิจฉัยเพิ่มศักยภาพการรักษา จัดบริการด้วยระบบทางไกล จัดให้มีบุคลากรในสาขาต่างๆเช่นแพทย์ในโรงพยาบาลชุมชนแม่ข่าย สาขาหลัก 7 สาขา 2 คน ปรับปรุงระเบียบบริหารงานรูปแบบบริการ เป้าหมาย 100 วันคือกำหนดเป้าหมายโรงพยาบาลชุมชนแม่ข่าย จัดทำแผนพัฒนา และเพิ่มศักยภาพการวินิจฉัย โรค

10. นโยบายดิจิทัลสุขภาพ มีมาตรการและกิจกรรมหลักคือ ยกระดับการบริการด้วยบัตรประชาชน ยกระดับโรงพยาบาลอัจฉริยะธรรมาภิบาลข้อมูลและพัฒนาระบบสถาปัตยกรรมระบบสุขภาพดิจิทัลแห่งชาติ พัฒนาวัตถุกรรมสุขภาพ เป้าหมาย 100 วันคือ ใช้บัตรประชาชนใบเดียวรักษาได้ทุกที่ 4 เขตนำร่อง 200 โรงพยาบาลอัจฉริยะทั่วประเทศ โรงพยาบาลเสมือน หนึ่งแห่ง

11. นโยบายส่งเสริมการมีบุตรมีมาตรการและกิจกรรมหลักคือ ยกระดับการบริการและสิทธิประโยชน์ในการจัดการส่งเสริมการมีบุตรโดยไม่มีอุปสรรคในการเข้าถึงการบริการ ผลักดันประเด็นส่งเสริมการมีบุตรเป็นวาระแห่งชาติ สร้างการรับรู้และกระแสสังคม สร้างความเข้าใจให้กับหน่วยบริการตรวจคัดกรองโรคหายาก 40 โรคคัดกรองทารกแรกเกิด เป้าหมาย 100 วันคือบรรจุวาระให้เป็นวาระแห่งชาติ มีคลินิกส่งเสริมการมีบุตรจังหวัดละหนึ่งแห่ง และคัดกรองโรคหายากในทารกแรกเกิด

12. นโยบายเศรษฐกิจสุขภาพ มีมาตรการและกิจกรรมหลักคือ พัฒนาการเป็น ศูนย์ กลางทาง การแพทย์มูลค่าสูงดูแลสุขภาพผลิตภัณฑ์สุขภาพ พัฒนา ศูนย์ กลาง บริการวิชาการสร้างงานสร้างอาชีพ โดย 100 วัน จะมีการดำเนินการ เกี่ยวกับบลูโซน เขตละหนึ่งแห่ง รับรอง Wellness Center 500 แห่ง อนุญาตผลิตภัณฑ์สุขภาพชุมชน 100 รายการ สร้างงานสร้างอาชีพ นวตไทย 5,000 คน Care Giver 5,000 คน และ Care Assistant 1,000 คน

13. นโยบายนักท่องเที่ยวปลอดภัยมีมาตรการในการดำเนินการและกิจกรรมหลักคือ สร้างแหล่งท่องเที่ยวที่ปลอดภัย ปลอดภัย ยกระดับการบริการและระบบสาธารณสุขฉุกเฉินยกระดับระบบเฝ้าระวัง ป้องกันควบคุมโรคและภัยสุขภาพ ยกระดับความปลอดภัยในพื้นที่ท่องเที่ยวยกระดับสถานพยาบาลใน ที่ท่องเที่ยว เป้าหมาย 100 วันคือพื้นที่ที่เป็นแหล่งท่องเที่ยวปลอดภัยโรคปลอดภัย เขตสุขภาพและหนึ่งพื้นที่ One Region One Sky Doctor

นโยบายสำคัญทั้ง 13 นโยบายนี้มุ่งเน้น ในการบำบัดทุกข์บำรุงสุขให้กับประชาชนเป็นวาระเร่งด่วน ที่ จะ ดำเนินการภายในระยะเวลา 100 วัน โดยบางนโยบายกำหนดเป็นวาระแห่งชาติ บางนโยบายดำเนินการ

ทันที โดยมีศูนย์กลางในการดำเนินการคือกระทรวงสาธารณสุข จุดกระจายไปยังเครือข่ายโรงพยาบาลต่างๆที่เกี่ยวข้อง ที่มีศักยภาพพร้อมและเพียงพอในการดำเนินการ หลังจาก 100 วันกระทรวงสาธารณสุขก็ยังคงดำเนินการโครงการและกิจกรรมเหล่านั้นต่อไป

หลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมนโยบายกระทรวงสาธารณสุข

หลักพุทธธรรมที่เป็นส่วนส่งเสริมให้การดำเนินนโยบายของกระทรวงสาธารณสุขเป็นไปได้อย่างมีประสิทธิภาพ มีหลักพุทธธรรม หลายหลักการด้วยกัน โดยหลักพุทธธรรม ที่จะนำมาประยุกต์เข้ากับการดำเนินงาน ในส่วนของการนำนโยบายไปปฏิบัติให้เกิดผล จะใช้หลักอริยสัจ 4 เนื่องจากเป็นหลักการ ที่เกี่ยวข้องกับความสำเร็จเมื่อนำมาบูรณาการ จะทำให้การดำเนินงานประสบความสำเร็จได้เร็วขึ้นและมีประสิทธิภาพเพิ่มมากขึ้น

อริยสัจ เป็นหลักธรรมที่นำไปสู่ความสำเร็จแห่ง กิจการนั้น ๆ ที่เรียกว่า อริยสัจ (ธรรมให้ถึงความสำเร็จ) ซึ่งมี 4 ข้อ คือ

1. ฉันทะ มีใจรัก คือพอใจจะทำสิ่งนั้นและทำด้วยใจรัก ต้องการทำให้เป็นผลสำเร็จ อย่างดีแห่งกิจการหรืองานที่ทำ มิใช่สักว่าทำพอให้เสร็จ ๆ หรือเพียงเพราะอยากได้รางวัลหรือผลกำไร
2. วิริยะ พากเพียรทำ คือ ขยันหมั่นประกอบหมั่นกระทำสิ่งนั้นด้วยความพยายาม เข้ม แข็ง อดทน เอาธุระ ไม่ทอดทิ้ง ไม่ทอดถอย
3. จิตตะ เอาจิตฝักใฝ่ คือตั้งใจตรึงไว้ในสิ่งที่ทำและทำสิ่งนั้นด้วยความคิด ไม่ปล่อยใจให้ ฟุ้งซ่าน เลื่อนลอย
4. วิมังสา ใช้ปัญญาสอบสวน คือ หมั่นใช้ปัญญาพิจารณาใคร่ครวญ ตรวจสอบตรองหา เหตุผลและตรวจสอบข้อที่ยังหย่อนเกินเลยบกพร่อง ขัดข้อง เป็นต้น ในสิ่งที่ทำนั้นโดยรู้จักทดลอง วางแผน วัดผล คิดค้นวิธีแก้ไขปรับปรุง

ในการบูรณาการหลักอริยสัจ 4 สามารถนำมาบูรณาการเพื่อส่งเสริมนโยบายของกระทรวงสาธารณสุข โดยผู้บริหารจะต้องประกาศให้มีการประยุกต์ใช้ โดยหลักการ หรืออาจจะนำไปใช้เป็นแนวทางปฏิบัติ ดังนี้

1. ฉันทะ : รักงาน (การเห็นคุณค่า ความรัก ความพอใจ) คือ มีใจรัก พอใจจะทำสิ่งนั้น และทำด้วยใจรัก ต้องการทำให้เป็นผลสำเร็จอย่างดีแห่งกิจหรืองานที่ทำ มิใช่สักว่าทำพอให้เสร็จ ๆ หรือ เพียงเพราะอยากได้รางวัลหรือผลกำไร
2. วิริยะ : สู้งาน (ความเพียร เห็นเป็นความท้าทาย ใจสู้ขยัน) คือ พากเพียรทำ ขยัน หมั่นประกอบหมั่นกระทำสิ่งนั้นด้วยความพยายามเข้มแข็งอดทน เอาธุระ ไม่ทอดทิ้ง ไม่ทอดถอยก้าวไปข้างหน้าจนกว่าจะสำเร็จ
3. จิตตะ : ใส่ใจงาน (ความคิด อุทิศตัวต่องาน ใจจดจ่อ จริงจัง) คือ เอาจิตฝักใฝ่ ตั้งใจ ตรึงไว้ในสิ่งที่ทำ และทำสิ่งนั้นด้วยความคิดไม่ปล่อยใจให้ฟุ้งซ่านเลื่อนลอยใช้ความคิดในเรื่องนั้นทำกิจหรืองานนั้นอย่างอุทิศตัวอุทิศใจ
4. วิมังสา : ทำงานด้วยปัญญา (ไตร่ตรอง พิสูจน์ทดสอบ ตรวจสอบ ตรวจสอบหาเหตุผลและตรวจสอบข้อที่ยังหย่อนเกินเลยบกพร่องขัดข้องในสิ่งที่ทำนั้นโดยรู้จักทดลอง วางแผน วัดผล คิดค้นวิธีแก้ไขปรับปรุง เป็นต้น เพื่อจัดการและดำเนินงานนั้นให้ได้ผลดียิ่งขึ้น

หลักอิทธิบาท 4 นี้นำมาบูรณาการโดย ฉันทะส่งเสริมให้บุคลากรมีใจรักในการทำงาน วิริยะส่งเสริมให้บุคลากรปฏิบัติงานด้วยความอดทนมุ่งเป้าหมายเป็นหลัก จิตตะ เอาใจใส่ในการทำงานให้ประสบความสำเร็จ วิมังสา พิจารณาด้วยปัญญาในการทำงานทุกขั้นตอน จะส่งผลให้การดำเนินนโยบายของกระทรวงสาธารณสุขสำเร็จเป็นไปตามเป้าหมายการดำเนินการ 100 วัน อย่างมีประสิทธิภาพ

องค์ความรู้ใหม่

เพื่อให้เข้าใจถึงการประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมนโยบายกระทรวงสาธารณสุข จึงได้สรุปเป็นตารางดังนี้

ตารางที่ 1 การประยุกต์ใช้อิทธิบาท 4

ลำดับ	นโยบาย	การประยุกต์ใช้อิทธิบาท 4
1	นโยบายโครงการพระราชดำริฯ โครงการราชทัณฑ์ปันสุข ทำความ ดีเพื่อชาติ ศาสน์ กษัตริย์	การประยุกต์ใช้แบ่งออกเป็น 4 ระยะ ระยะที่ 1 ใช้หลักของฉันทะ รักงาน ส่งเสริมให้บุคลากรมีความเห็นร่วมกัน รักงาน ยินดีร่วมกันทำงาน ตาม นโยบายทั้ง 13 ประการ ระยะที่ 2 ใช้หลักวิริยะ สู้งาน ส่งเสริมให้บุคลากรเพียรพยายามปฏิบัติงาน วิเคราะห์นโยบายเพื่อให้ได้แนวทางที่เหมาะสมประกอบการนำนโยบาย 13 ประการ ไปปฏิบัติ ระยะที่ 3 ใช้หลักจิตตะ ใส่ใจงานคอย ตรวจสอบการดำเนินการตามนโยบาย ทั้ง 13 ประการ ว่าเป็นไปตามตัวชี้วัดหรือไม่ มีปัญหาส่วนใด ระยะที่ 4 ใช้หลักวิมังสา ทำงานด้วย ปัญญา ปรับปรุงแนวทางวิธีการ ดำเนินงานให้มีประสิทธิภาพ
2	นโยบายการเข้าถึงบริการในเขตเมือง	
3	นโยบายสุขภาพจิตและยาเสพติด	
4	นโยบายมะเร็งครบวงจร	
5	นโยบายสร้างขวัญกำลังใจ	
6	นโยบายการแพทย์ปฐมภูมิ	
7	นโยบายสาธารณสุขชายแดนและพื้นที่เฉพาะ	
8	นโยบายสถานชีวาภิบาล	
9	นโยบายโรงพยาบาลชุมชนแม่ข่าย	
10	นโยบายดิจิทัลสุขภาพ	
11	นโยบายส่งเสริมการมีบุตร	
12	นโยบายเศรษฐกิจสุขภาพ	
13	นโยบายนักท่องเที่ยวปลอดภัย	

จากตารางที่ 1 มี 4 ขั้นตอนในการดำเนินการ แบ่งเป็น 4 ระยะ ดังนี้

ระยะที่ 1 ทำความเข้าใจ และวิเคราะห์นโยบาย เป็นการทำความเข้าใจและปรับทัศนคติให้ตรงกับบริบท ข้อคิดเห็นและความเห็นให้เป็นไปในทิศทางเดียวกันอาจจะใช้เวลาไม่มาก เพียงแค่ 1 สัปดาห์ ใช้หลัก ฉันทะ รักงานประกอบ

ระยะที่ 2 นำนโยบายไปปฏิบัติ เป็นการดำเนินการจริง วิเคราะห์นโยบาย หาแนวทางปฏิบัติที่เหมาะสม ลงมือปฏิบัติตามแนวทางของนโยบายแต่ละประการ ใช้หลักวิริยะ สู้งานประกอบ ตลอดระยะเวลาในการดำเนินนโยบาย

ระยะที่ 3 ตรวจสอบนโยบาย เอาใจใส่ตรวจสอบงาน หาความบกพร่อง ใช้ตัวชี้วัดของนโยบายเป็นเกณฑ์ในการตรวจสอบ และใช้หลักจิตตะประกอบ ตลอดระยะเวลาในการดำเนินนโยบาย

ระยะที่ 4 ปรับปรุงแก้ไข เป็นการปรับปรุงแนวทางวิธีการในการดำเนินนโยบาย ที่เหมาะสม เมื่อพบปัญหาที่เร่งดำเนินการแก้ไขให้ทันที่ ให้หลักวิมังสาประกอบ

ในส่วนของการดำเนินตามนโยบายทั้ง 13 ประการ ใช้แนวทางและวิธีการและตัวชี้วัดของกระทรวงสาธารณสุข บูรณาการกับหลักอิทธิบาท 4 ดังที่ได้นำเสนอมาแล้ว

สรุป

นโยบายเร่งด่วนในระยะสั้นของกระทรวงสาธารณสุข 100 วัน มีทั้งสิ้น 13 นโยบาย คือ โครงการในพระราชดำริฯ เพิ่มการเข้าถึงการบริการในเขตเมือง สุขภาพจิตและยาเสพติด มะเร็งครบวงจร การสร้างขวัญและกำลังใจ การแพทย์ปฐมภูมิ สาธารณสุขชายแดนและพื้นที่เฉพาะ สถานิชีวะภิบาล การพัฒนาโรงพยาบาลชุมชนแม่ข่าย ดิจิทัลสุขภาพ ส่งเสริมการมีบุตร เศรษฐกิจสุขภาพ และนักท่องเที่ยวปลอดภัย 13 นโยบายเร่งด่วนนี้ กระทรวงสาธารณสุขได้ดำเนินการให้เป็นไปตามกระบวนการนโยบาย แบบเป็นขั้นตอน บางนโยบายเป็นวาระแห่งชาติ ได้เร่งดำเนินการเป็นเบื้องต้น บางนโยบายมีข้อจำกัดจึงได้ดำเนินการ ในช่วงแรกภายในระยะเวลา 100 วัน และมีการกำหนดในช่วงต่อไป หลังจาก 100 วัน เพื่อส่งเสริมและพัฒนานโยบายนั้นๆ โดยการดำเนินการนโยบายตามกระบวนการของนโยบายเหล่านี้ ควรมีการบูรณาการหลักพุทธธรรม กล่าวคือหลักอิทธิบาท 4 เข้ามาใช้ในกระบวนการของนโยบาย จะส่งผลให้นโยบาย บรรลุเป้าหมายได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งแนวทางและวิธีการ ในการบูรณาการคือ ระยะที่ 1 ใช้หลักของฉันทะ รักงาน ส่งเสริมให้บุคลากร มีใจรักในการทำงานรักงานที่ทำ วิริยะ สู้งาน ส่งเสริมสนับสนุนให้บุคลากรมีความขยันอดทนในการทำงาน บากบั่นไม่ย่อท้อ จิตตะ ใส่ใจงาน ส่งเสริมสนับสนุนให้บุคลากรได้เอาใจใส่ ในกระบวนการ ของการทำงาน อย่างเป็นขั้นตอนเพื่อไม่ให้เกิดข้อผิดพลาด วิมังสา ทำงานด้วยปัญญา ส่งเสริมสนับสนุนให้บุคลากรได้ใช้ปัญญาพิจารณาหาเหตุผลแก้ไขปัญหา และใช้ความรู้ความสามารถในการทำงานอย่างเต็มกำลัง

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงสาธารณสุข. (2567). *แผนการขับเคลื่อนนโยบายกระทรวงสาธารณสุข พ.ศ. 2567*. สืบค้น 10 เมษายน 2567, จาก <https://dmsic.moph.go.th/index/detail/9377>.
- พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต). (2545). *ธรรมานุญชีวิต* (พิมพ์ครั้งที่ 46). กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ กรมศาสนา.
- พระราชบัญญัติปรับปรุงกระทรวงทบวงกรม พ.ศ. 2545. (2545, 2 ตุลาคม). *ราชกิจจานุเบกษา*. เล่ม 119 ตอนที่ 99 ก หน้า 14.
- แสงอรุณ โปร่งธูระ. (2539). *พุทธศาสน์*. กรุงเทพฯ: ฝ่ายเอกสารตำรา สำนักส่งเสริมวิชาการ สถาบันราชภัฏธนบุรี
- โอภาส การย์กวินพงศ์. (2567). *นโยบายกระทรวงสาธารณสุข พ.ศ. 2567*. กรุงเทพฯ: กระทรวงสาธารณสุข.
- Anderson, J.E. (1975). *Public Policymaking*. Westport: Praeger.
- Dye, T. R. (1978). *Understanding Public Policy*. United States: Prentice-Hall.
- Easton, D. (1953). *The Political System: An Inquiry into the State of Political Science*. New York: Alfred A. Knopf Inc.
- Hogwood, B. W & Gunn, L.A. (1984). *Policy Analysis for the Real World*. Oxford: Oxford University Press.

Sharkansky, I. (1978). *Public Administration: Policymaking in Government Agencies*. Chicago: Rand McNally College Publishing Company.

